

18.05.2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:516a902d-d7a0-11ec-a95f-01aa75ed71a1.0001.02/DOC1&format=PDF>

УДК 614.8

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Беліков А. С.¹, д. т. н., проф., Шаломов В. А.², к. т. н., доц., Атапін Є. Р.³, студ.
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури,
¹ belikov@pgasa.dp.ua; ² shalomov.volodymyr@pgasa.dp.ua;
³ 21057-cb.atapin@365.pgasa.dp.ua

Постановка проблеми. Військові дії на території України призвели до катастрофічних руйнувань критичної інфраструктури: стратегічних об'єктів промисловості, будівель і споруд цивільного призначення, об'єктів життєзабезпечення (газо, водо, енергозабезпечення) та до значної загибелі населення України. Тому на теперішній час важливою проблемою є забезпечення цивільної безпеки в умовах воєнного стану [1].

Мета дослідження. З урахуванням поставленої проблеми метою життєзабезпечення важливої інфраструктури України з урахуванням економічних труднощів є вирішення таких задач: 1) Оцінка наслідків руйнувань об'єктів інфраструктури та ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій (НС) з відновленням їх життєздатності; 2) Запровадження нових напрямків підготовки з урахуванням воєнного стану керівників центральних та місцевих органів влади із забезпечення життєдіяльності населення; 3) Зміна підходів та введення необхідних дисциплін з основ безпеки життєдіяльності та цивільного захисту (ЦЗ) населення у вищих навчальних закладах при підготовці молодих спеціалістів [2; 3].

Результати досліджень. Сьогодні вимоги законодавства України, насамперед Кодексу цивільного захисту України (КЦЗУ), а також інших пов'язаних з цим законодавчих актів, вимагають удосконалення з урахуванням світового досвіду в сфері захисту цивільного населення і територій від НС, а також досвіду, який був отриманий під час організації заходів ЦЗ в умовах збройного конфлікту на сході України, ліквідації наслідків НС, пов'язаних з вибухами на військових арсеналах у Харківській, Вінницькій та Чернігівській областях, інших резонансних НС та подій [4].

Аналіз положень КЦЗУ свідчить, що велика частина його положень не в повній мірі відповідає вимогам сьогодення, деякі положення застарілі, а деякі не узгоджуються між собою та містять норми суперечливого характеру або взагалі не можуть бути належним чином реалізовані на практиці

Планування та забудова міських територій місцевими органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування у більшості випадків здійснюється без ефективних інженерно-технічних заходів ЦЗ, а відповідна містобудівна та проєктна документація не проходить обов'язкову експертизу. Через це, превентивні заходи, що спрямовані на попередження виникнення НС, зменшення негативних наслідків від НС та забезпечення передумов для успішної ліквідації них, на містобудівному рівні практично не вживаються.

Як наслідок у разі виникнення НС природного характеру, ліквідація їх наслідків та відновлення нормальних умов життєдіяльності постраждалого населення вимагає значних видатків з держбюджету.

Також необхідно удосконалити механізм проведення заходів з евакуації населення, зокрема залучення транспортних засобів для проведення евакуації людей, матеріальних і культурних цінностей з небезпечних територій.

Необхідно привести у відповідність оптимізацію, спрощення та конкретизацію вимог КЦЗУ щодо організації укриття населення у захисних спорудах ЦЗ, створення передумов щодо оновлення та поповнення такого фонду, мінімізацію витрат на його створення та утримання без зниження рівня захищеності людей, які укриваються в них.

Так, наявні захисні споруди ЦЗ, побудовані ще за часів колишнього СРСР у 50-60-х роках минулого сторіччя, на сьогодні фізично і морально застаріли, а за своїми технічними властивостями і станом готовності можуть забезпечити укриття не більше 15 % населення країни. Разом з цим, у більшості суб'єктів господарювання такої потреби у спорудах не має, кошти щодо їх утримання не виділяються, через це зазначені споруди поступово занепадають та не можуть виконувати функції за своїм призначенням.

Натомість новітні житлові комплекси, станції підземки, споруди підземного простору (паркінги тощо) будуються без споруд та приміщень, які можуть використовуватися для укриття людей в умовах НС, насамперед воєнного характеру.

Зазначена проблема несе особливу актуальність з огляду на довготривалий збройний конфлікт на сході країни, а тепер і повномасштабну агресію з боку РФ.

Крім цього, велика кількість положень КЦЗУ не враховують позитивного досвіду розвинутих країн світу в сфері реагування на НС та ліквідації їх наслідків.

Це, зокрема, стосується організації радіаційного та хімічного захисту населення та територій у разі виникнення НС на радіаційно та хімічно небезпечних об'єктах.

Необхідно удосконалити систему навчання населення діям у НС, підготовки посадових осіб центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які відповідають за організацію та реалізацію заходів ЦЗ.

Висновок. Проведений нами аналіз вказує на недосконалість підготовки населення та нормативно-правового та організаційного забезпечення у сфері ЦЗ, через що відбувається неефективне вирішення завдань із запобігання виникнення НС, захисту населення і територій від наслідків НС.

Список використаних джерел

1. Лещенко О. Я. Трансформація системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного типу : автореф. дис. канд. політ. наук: спец. 21.01.01 «Основи національної безпеки держави (політичні науки)». Київ : Нац. ін-т. стратегіч. дослідж., 2020. 21 с.

2. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони : Указ Президента України «Про рішення РНБО України» від 04.03.2016. № 92/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#Text>

3. Белікова К. Г., Потеряйко С. П. Удосконалення правового та організаційного механізмів державного управління у сфері ЦЗ. *Публічне управління та адміністрування на сучасному етапі державотворення* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (24 жовтня 2021 р., № 1 255 2019 року, м. Київ). Київ : КНТЕУ, 2019. С. 10–12.

4. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>